

GAZETA TRANSILVANIEI

ZIAR POLITIC NAŢIONAL.

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 „
Pe trei luni. . . 6 „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 „

TELEFON Nr. 226.

REDAŢIA
ȘI ADMINISTRAŢIA
Târgul Inului Nr. 30

INSERATELE
se primesc la administra-
ția. Prețul după tarif
și învoială.

Manuscrisele nu se în-
apoiază.

Chestiunea românească în cameră.

Ce-am cerut și ce ni s-a oferit.

În ședința de Joi după amiază s-a început — precum știm — în camera ungară desbaterea răspunsului contelui Tisza în chestia tratativelor româno-maghiare. Desbaterea s-a continuat Vineri ziua întreagă dela 10^{1/2} dim. până la 6 seara cu o singură întrerupere de un ceas, iar după o pauză de 4 zile ea va fi reluată în ședința de Mercuri și va continua probabil mai multe zile.

De o deosebită importanță pentru noi este astăzi cu deosebire discursul d-lui dep. Dr. Mihali din ședința de Vineri și răspunsul pe care l-a primit imediat dela contele Tisza, căci în aceste două discursuri, pe cari le dăm mai jos parte în extras parte din cuvânt în cuvânt se reoglindează punctul de vedere al partidului nostru național în discursul tratativelor urmate și punctul de vedere al guvernului pe care l-a reprezentat contele Tisza.

Fără a insista de astădată mai pe larg asupra acestor discursuri, fiecare om se va putea convinge despre marele contrast de ordin principiar, care există între vederile fruntașilor români și punctul de vedere al guvernului și, în consecință, fiecare va trebui să ajungă la concluziunea, că până ce guvernul nu va căuta să satisfacă minimul postulatelor fixate de delegații comitetului național, cărora le-a dat cetire dep. Mihali în ședința de Vineri, nu poate fi vorba de o pace adevărată și cu atât mai puțin de armonia și încrederea reciprocă, pe care atât de mult o accentuiază contele Tisza, fără însă a cuteza să taie răul dela rădăcină.

Cu drept cuvânt d-l Dr. Mihali a cerut în partea a doua a discursului său să se înceteze odată jocul de-a baba oarbă și, dacă bărbății de stat maghiari au stabilit în principiu că de fapt există interese comune între poporul maghiar și poporul român, să se tragă și consecințele inomise, căci altfel totul se reduce la un joc politic frivol. Să se treacă odată dela discuțiile teoretice la fapte, căci realitatea stă în contradicție crasă cu declarațiunile de ordin teoretic.

Vorbirea d-lui Dr. Mihali, ținută în ton loial și moderat, a impresionat dealtfel în măsură mare și cercurile deputaților guvernamentali. Cu excepția unui singur pasaj, în care d-l Mihali a ținut să declare că pot veni evenimente, cari pot fi fatale pentru țară, dacă găsească divizați în două tabere dușmane pe Maghiari și Români — un fapt pentru a cărui consecvență Români declină dela ei răspundibilitate — care pasaj a fost considerat drept o amenințare, expunerile loiale ale d-lui Mihali au fost urmărite cu multă atențiune și în unele locuri au fost chiar aplaudate de deputații maghiari.

Loialitatea expunerilor de Vineri ale președintelui clubului dietal român este relevantă dealtfel și de ziarele maghiare și sunt chiar păreri, că contele Tisza ar fi urmărit prin punerea la ordinea zilei a desbaterei răspunsului său scopul pentru ca în discursul discuțiilor să se găsească o nouă bază pentru a se putea continua acțiunea de înțelegere și să se ducă la un bun sfârșit.

Deși aceste păreri ne par premature, este neîndoios că desbaterea chestiunii române, care s'a inaugurat în ședința de Vineri, va contri-

bui în măsură deosebită la lămurirea complexului tuturor chestiunilor cari privesc rezolvirea chestiunii de naționalități în Ungaria.

Discursul dep. Dr. Mihali.

Partea primă a discursului d-lui Dr. Mihali, în care trece în revistă încercările din trecut pentru discutarea chestiunii românești între bărbății de stat maghiari de pe vremuri și între fruntași români, am schițat-o în n-rul trecut mai pe larg. După aceste expuneri d-l Mihali a dat cetire următoarelor propuneri, cari au fost prezentate contelui Tisza la 21 Ianuarie 1913 ca bază a desbaterei postulatelor poporului român:

Postulatele Românilor.

I. În conformitate cu principiul libertății învățământului, să se recunoască dreptul și să se creeze organic (prin instituțiuni) posibilitatea, ca poporul român să se poată cultiva pe toate treptele învățământului public în limba românească atât la institutele de învățământ de stat, fundaționale și comunale, cât și la cele confesionale.

II. În scopul realizării libertății religioase și a egalei îndreptățiri confesionale să se garanteze și respecte atât pe teren bisericesc și școlar, cât și pe cel fundațional și al administrației interne, autonomia bisericii gr. or. române. Să se ducă în deplină aplicare, de lege XX din 1848. Să pună statul atât în scopuri bisericești, cât și școlare la dispoziția ambelor biserici române ajutoare în proporție cu sumele oferite celorlalte biserici.

Comunele române, adnexate la dieceza de Hajdudorog, să se reincorporeze în provincia metropolitană română de Alba-Iulia și Făgăraș.

Stabilirea mai de aproape a tuturor acestor chestii are să se facă pe baza înțelegerii cu șefii competenți bisericești.

III. Să se garanteze libertatea de presă și să se sisteze prigonirea din cauze politice a produselor de presă românești.

IV. În scopul susținerii și dezvoltării particularităților de rasă și a notelor distinctive etnice ale poporului român, precum și în scopul creării posibilității dezvoltării lui sociale, să se recunoască dreptul de liberă asociere și intruire.

V. Să se recunoască libertatea de organizare și acțiune a partidului național român și să se sisteze acele dispoziții administrative, cari tind să împiedice libertatea de organizare și acțiune a acestui partid.

VI. În regiunile locuite de Români în masse să se administreze poporul român în limba română și să se introducă în acele regiuni organic limba română în viața administrativă.

VII. Unde locuiesc Români în masse să se introducă organic uzul limbii române la judecătoria și tribunalele să se iee în considerare prezentările (exhibitele) și documentele românești, procesele verbale să se redacteze românește și hotărârile judecătorești să se dea în limba aceasta. Expedite judecătorilor mai înalte să se dea în traducere autentică românească.

VIII. Statul să împărțesească singuraticile regiuni românești de acelaș sprijin economic, de care împărțesește celelalte regiuni, și să dea tuturor instituțiilor românești în mod proporțional ajutor ca și cum dă instituțiilor neromânești. Să înființeze în regiunile locuite de Români în masse școlile economice, industriale și comerciale cu limbă de propunere românească și să

sprijinească binevoitor instituțiile similare românești, precum și diferitele stăruițe economice.

IX. Să sisteze statul acțiunea de colonizare îndreptată contra Românilor în domeniile de stat, cari nu sunt de trebuință pentru scopuri de studiu sau pentru înființarea de ferme de model, să le vindă succesive poporului agricol din partea locului. Administrarea pădurilor erariale să fie condusă nu numai de puncte de vedere economice ci și sociale. Investițiuni și instituții de stat să se facă în mod corăspunzător și în regiunile locuite de Români și peste tot să se iee în considerare efectiv interesele economice ale poporului român.

X. În scopul participării Românilor la activitatea administrativă și juridică a statului, precum și în scopul posibilității afirmării a principiului, că poporul român are să fie administrat și judecat, prin filii săi, să se garanteze organic, că atât pe terenul administrației cât și al justiției, precum și în toate celelalte funcțiuni de stat, se vor aplica în regiunile locuite de Români în masse: Români; și în lipsa acestora numai astfel de funcționari, cari vor dovedi în mod autentic, eventual în fața unei comisii emise anume în acest scop, că știu vorbi și scrie românește.

XI. Să se garanteze în mod stabil afirmarea și influența politică a națiunii române. Ținând acest scop în vedere să se realizeze și reforma electorală.

Partidul național român stă pe baza sufragiului universal, egal, secret și cu votarea în comune. Intrucât însă în situația actuală politică aceasta acum nu s'ar putea duce în deplină aplicare, să se facă o astfel de reformă, care sub raportul îndreptății la vot, a procedurii electorale, împărțirii cercurilor și a judicaturei electorale conține astfel de dispoziții, cari garantează stabil și în mod corăspunzător ca a 6-a parte a deputaților trimiși în camera Ungariei să fie Români.

După înșirarea acestor puncte d-l Mihali constată, că delegații partidului național român au făcut tot posibilul în discursul discuțiilor urmate pentru aplănarea divergențelor ce există între punctul de vedere al Românilor și cel al contelui Tisza. Aceasta însă, precum se știe n-a reușit, iar dacă totuși d-l prim-ministru a făcut declarații referitoare la promovarea intereselor culturale și economice ale popoarelor nemaghiare din țară, în tot cazul noi le luăm acestea cu mulțumire și bucurie la cunoștință, mai ales fiindcă acest fapt influențează în mod binefăcător nu numai asupra poporului nostru, a Românilor, ci asupra tuturor naționalităților din țară, deoarece noi totdeauna am stat pe punctul de vedere că în baza egalei îndreptățiri toate naționalitățile să fie tratate la fel.

După ce d-l Mihali dă cetire rezoluțiunii din 17 Febr. a comitetului național continua astfel:

E evidentă divergența ce există între punctul de vedere principiar al partidului nostru și între cel al d-lui prim-ministru. Cu toate acestea mai ales din băncile opoziționale și din partea on. colegi opoziționali în continuu ni-se aduce acuza, că în această chestie s'a făcut o înțelegere secretă, pact secret. Eu cred că atari acuze, lipsite de orice temei, strică numai chestiei și ideii păcii în viitor (Aprobări). Toți politicianii și bărbății de stat maghiari, precum și toate partidele politice ar avea cea dintâi și cea mai sfântă datorință să constate odată hotărât: oare poporul maghiar și românimea au interese comune și dacă aceasta s'a stabilit, atunci să se tragă consecințele. Dar a se stabili numai în principiu că sunt interese comune și a nu să trage și consecințele, ori să nu se facă nimic nici pe cale oficială nici culturală, ca să se promoveze în toate privințele interesele culturale și economice ale tuturor naționalităților nemaghiare din țară — cred că e un joc politic frivol.

Doar noi nu dorim să rezolvăm chestiunea de naționalitate în contra magharilor și în detrimentul țării, ci împreună cu Maghiarii spre promovarea intereselor și întărirea țării. (Aprobări la dreapta și mijloc). În această privință am ferma convingere, că trebuie să avem numai bunăvoință și încredere reciprocă, ca să ajungem a aceste două scopuri însemnate și sfinte. Dacă se potrivește undeva și se poate aplica proverbul latin „Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur”, atunci numai în cazul de față s'ar putea. (Aprobări la mijloc). Și noi nu facem alta, decât că ne niuzim să creșm în spirit constituțional și luptând cu mijloace legale, o armonie—pentru asigurarea existenței naționale a poporului român — între aceste interese și cerințele necondiționate ale integrității teritoriale a statului ungar și suveranitatea sa politică. (Aprobări la dreapta).

Eu cred că astăzi, când e vorba de rezolvirea unor chestiuni reale și practice, nu trebuie să perdem multă vreme cu concepțiile teoretice, pentru că vremea trece și se poate că în viitor vor urma evenimente istorice, cari pot fi fatale pentru țară, dacă ne găseac spărți în două tabere dușmane. Dacă ar veni acestea, vă asigur că răspunderea nu va cade pe noi, ci pe politicianii maghiari. (Sgomot și întreruperi la stânga).

Noi am făcut tot ce ne-a stat în putință și vom face și în viitor totul pentru crearea și realizarea păcii, dar deșteptam bunăvoință nu numai dela partidele politice, ci și dela societatea maghiară, să nu aducă în decursul tratativelor de pace astfel de acuze, cari agravează situația. (Așa-i, Adevărat! — la mijloc). Pentru că în cele din urmă așa a voit și dispus Dumnezeu, ca să trăim și să murim aici. Nu contra intereselor maghiare și nu în detrimentul statului ungar, cum am zis și mai înainte, ci pentru progresul și întărirea statului ungar vrem să creșm acea înțelegere frățească și pașnică, de care țara are mare trebuință mai ales în împrejurările politice actuale. (Aprobări la dreapta).

Am tot respectul pentru declarația coleg. Jakabffy, că trebuie îndrumat guvernul să promoveze interesele culturale și economice ale tuturor naționalităților din țară. Dar noi avem convingerea fermă, onor. cameră, că până când nu vom avea instituții politice pentru asigurarea intereselor și până când prin instituțiile noastre politice nu va fi asigurată afirmarea politică a naționalităților, până atunci aceea nu poate fi o deslegare. Pentru că poate fi astăzi un guvern binevoitor, care într'adevăr să sprijinească interesele culturale și economice spre mulțumirea naționalităților, însă neavând garanții politice, poate veni un alt guvern, care să urmeze cu totul o altă politică. Lăsând la o parte acestea, ar fi loial și demn ca naționalitățile din țară, cari formează jumătate din întreaga populație și cari au păzit și păzesc țara la periferiile cele mai expuse, să exerce drepturile cari li se cuvin, în proporție cu situația numerică și progresele culturale și economice.

Am convingerea, că fericirea țării și dezvoltarea ei în sens democratic, sunt absolut imposibile, cât timp nerocnică chestiune de naționalitate nu va fi rezolvită.

Au văzut doar și în trecutul apropiat, când guvernul coaliționist a venit cu mărșrută legalizată, că trebuia să introducă sufragiul universal — dar nu l'a introdus, nu l'a făcut. Și pentru ce? Pentru că nu a fost rezolvită chestiunea de naționalitate, căci s'a temut de un pericol din partea naționalităților. Guvernul de acum de asemenea a făcut o lege electorală reacționară. A făcut-o deasemenea pentru că nerezolvind chestiunea de naționalitate, s'a temut de un pericol din partea naționalităților, care din nou a ieșit la suprafață cu atât mai vartos, că s'a ridicat acuza din partea opoziției, că noi am fi fost privilegiați prin noua lege electorală, deși cum s'a adevărit, vom avea 20—22 de circumscripții, în loc de 43. (Mișcare).

În ceea ce privește proiectul de rezoluțiune al antevorbitorului meu, ași contribui și eu la acela, dacă s'ar

fi exprimat mai clar, ce înțelege sub stat maghiar unitar. Dacă sub stat naționalitățile din acest stat pe ori ce cale să se contopească în rassa maghiară (Mișcare), despre o astfel de unitate nu se poate vorbi.

Dacă sub unitate se înțelege unitate de limbă, ceea ce o utopie, care însă vreau s'o introduc, atunci noi nu primim această idee, — deoarece noi vom să ne sinuocem. Vrem să trăim și să ne dezvoltăm în această țară așa cum stăm între hotare. Dar ceea ce ne-a dat Dumnezeu: conștiința națională, individualitate națională, alipirea la religioase, acestea le păzim, nu putem renunța la ele și ori cum s'ar sili să conducă politica în Ungaria în această direcție, vor lucra nu numai contra intereselor popoarelor nemaghiare, ci și contra însuși poporul maghiar, pentru că sunt conșvins că sovnișmul e în contra intereselor poporului maghiar.

(De încheiere dep. Dr. Mihali prezintă rezoluțiunea publicată în n-rul nostru trecut.)

Răspunsul lui Tisza.

După ce a terminat d-l Mihali, a răspuns imediat contele Tisza, în un discurs, pe care îl dăm în rezumat:

Primul-ministru declară că în desbaterile actuale nu se va ocupa cu întreaga chestiune, asupra căreia va reveni cu altă ocazie. Declarațiunile sale nu au alt scop decât lămurirea opiniei publice. Primul-ministru declară că de câte ori a avut întănire sau o conferință cu deputații români, d sa a rezumat discuțiunile în scris stabilind punctul său de vedere spre a evita or'ce neînțelegere. D sa citește apoi răspunsul său la memoriul deputaților români, care i-a fost predat în luna Aprilie 1913, pe când oratorii încă nu era prim-ministru. Declarațiile făcute atunci reprezintă părerile sale individuale și sunt următoarele:

1. Legea asigură Românilor libertate pentru deschiderea de școli populare și medii cu limba de instrucțiune românească, iar statul li va sprijini cu jertfe materiale (întregirea de salare a învățătorilor și profesorilor.) Instrucțiunea la universități trebuie să fie însă de stat și unitară, și limba de propunere nu poate fi decât cea maghiară. Dacă s'ar stabili relații deplin bune, Tisza condece cu plăcere ca atât la universități cât și în școlile medii maghiare, limbile nemaghiare ale țării să fie instruite mai intens decât până acum, iar copiii nemaghiari să li se dea o instrucțiune în religie prin preoți sau prin cateheți de religia lor.

2. Autonomia bisericii greco-orientale române asigurată prin lege, are să o respecte fiecare, iar dacă s'au ivit unele gravamine concrete remediarea lor în baza legii, a dreptului și a bunăvoinței nu poate întâmpina dificultăți. Din punct de vedere al statului nu ar fi impediment ca deodată cu autonomia bisericii romano-catolice, biserica greco-catolică română să fie investită cu o autonomie separată. Articolul de lege XX din 1848 nu dispune ajutoarea bisericii după o cheie unitară ci numai în măsura trebuințelor justificcate. În baza aceasta se execută gradat legea față de toate confesiunile și astfel și față de biserica greco-orientală.

Tisza declară că dorește foarte mult progresarea pe acest teren. Astfel în chestia cvincvenalelor preoților cu calificăție inferioară, dar în tot cazul măsura acesteia atârână dela gradul de dispoziție și încredere reciprocă. Episcopia de Hajdudorog a fost înființată cu scop curat defensiv. Nime nu a intenționat să maghiarizeze parohiile românești, și dacă din întâmplare au fost anexate la episcopia și parochii românești retrocedarea acestora nu se poate excepționa. Natural, că toate aceste chestiuni au să se rezolve pe baza tratativelor cu capii bisericești competenți.

3. În ce privește pressa, în Ungaria s'a înstăpănit un desfrău aproape

nelimitat. Dacă se vor statornici rapoartele bune și ziarele române vor înceta a mai agita contra statului, vor înceta și procesele de presă.

4—5. Cu toții dorim stabilirea pe cale legislativă, liberală a dreptului de intrinire. După părerea mea — a zis Tisza — nu-i corect să împedecăm pe cetățenii nemaghiari nici prin lege și nici pe cale administrativă, ca ei să se grupeze pe bază națională, fără a avea vre-un scop contra statului sau contra legilor.

Aceasta politică se aplică și la formarea partidelor politice. După convingerea lui menținerea unui partid român separat nu numai că e superflu după ce vor înceta divergențele existente, ci provocând un astfel de partid nelămurire, e păgubitoare, ba chiar periculoasă din punct de vedere al apărării accentuate a intereselor Românilor. Aceasta i o chestie de oportunitate, asupra căreia nu s'a hotărât încă în România, dar dreptul lor de a se organiza într-un partid propriu dacă voesc, trebuie recunoscut.

6—7. Pe terenul administrativ și justițiar, nu se poate trece preste cadrele fixate de lege. Astfel limba tuturor judecătorilor regești e cea maghiară și tot așa limba de administrație și se acordă un teren pentru limbile nemaghiare numai în ce privește limba proceselor verbale și de interogare.

Caracterul unitar al statului și punctul de vedere al administrației moderne pretind ca limba administrației să fie cea maghiară. Dar de altă parte e și în interesul popoarelor nemaghiare, ca organele administrative, cari vor fi în atingere cu poporul să cunoască cel puțin una din limbile ce se folosesc în ținuturile acele, iar actele oficiale pentru aceia, cari nu știu ungurește, să li se explice în limba lor maternă.

8. Tisza vrea să dea ajutor egal economic tuturor ținuturilor și va sprijini școalele române economice, industriale și comerciale, întrucât atitudinea Românilor nu da anză la neîncredere față de ei.

9. Moșile, cari erau proprietate ungurească trec rapid în mâinile Românilor. Dacă acțiunea de colonizare maghiară se năzuiește ca moșile de vânzare, cel puțin în parte să ajungă în mâinile ungurești, aceasta nu e maghiarizare, nu e respingerea Românilor.

Aceasta nu constituie un gravamen sau un atac. Colonizarea ar fi agresivă dacă pământul ar fi luat dela Români și s-ar da Ungurilor, ceea ce însă nu se întâmplă și desigur nu se va întâmpla nici de aci înainte.

Administrația pădurilor se face în întreaga țară, după principii egale, fără nici o considerație față de vre-o naționalitate.

Dacă vor dispărea cauzele neîncrederii politice, se va avea valoarea deplină dorința de investiții de stat și îngrijirea mai efectivă a intereselor economice din ținuturile locuite de Români.

10. La conferirea de ofiții nu putem face deosebire între maghiari și nemaghiari — zice Tisza. Ar fi de dorit însă ca a) intelectualii români să ocupe funcțiuni publice în o proporție corespunzătoare numărului și valorii lor; b) ca funcționarii cari vin în atingere cu poporul să cunoască limba acestuia așa, ca poporul să se poată înțelege cu funcționarii, fără tălmăciu.

Pentru ajungerea acestui scop, de mare importanță și pentru Români, oste de lipsă să dispară înstrăinarea inteligenței române de către Unguri, așa ca guvernul și maghiarimea să nu vază dușmani sau contrari în Români.

11. Reforma electorală este egală pentru toți cetățenii, fără deosebire de naționalitate și asigură Românilor, că vor avea drept electoral corespunzător raportului lor de puteri. În urma deosebirii ce este în privința puterilor economice și culturale măsura azi nu corespunde cu proporția numerică dintre popoare, dar ea se va îmbunătăți automat, când Români vor progresa tot mai mult în cultură.

Tisza regretă că nu s'a putut face înțelegere, dar crede că se va face.

În fine Tisza accentuează, că referitor la afirmarea d-lui Dr. Mihail, că Ungurii voiesc să contopască pe Români în o unitate de limbă, în un sentiment de limbă și rasă, — crede

că nime nu dorește aceasta, fără deosebire de partid. Între aceasta concepție și între statul poliglot ungar mai este o cale mijlocie: *națiunea politică ungară unitară.*

În acest punct trebuie să ne înțelegem, căci aci pot să afle Români exigențele dezvoltării lor pe teren cultural, economic și în privința etnografică și a limbii.

Di Mihail a zis că, în afară de cultură și economie e de lipsă *validitatea politică* și trebuie să aibă *garanțiile* în aceasta validitate. Dar unde să găsim aceste garanții? Tisza crede, că în deplina egalitate, în sensul căreia sunt investiții cu drepturi egale toți cetățenii patriei. Și Români să-și aducă în armonie doleanțele lor juste cu condițiile de existență ale statului maghiar, creat de națiunea maghiară politică unitară.

Tisza a răspuns și lui Apponyi. Asupra acestui răspuns vom reveni.

Deschiderea Corpurilor Legiuitoare române.

Textul Mesagiului Regal.

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,

Sunt o deosebită mulțumire că mă aflu iarăși în mijloacele reprezentanților națiunii.

Alegerile generale din cari ați ieșit v'au putut convinge că în neîntreruptă ei propășire țara are încă mari trebuințe de satisfacut. Mai ales împrejurările anului trecut, cari au arătat tuturor însemnătatea situației noastre internaționale, au pus totdeodată mai bine în lumină datoriile pe cari ni le impune trănica și neincetata noastră dezvoltare.

Întărirea conștiinței naționale, răspândirea învâlmământului, o mai strânsă solidaritate socială, o ostire tot mai puternic organizată și consolidarea finanțelor Statului prin sporirea muncii și a economiei naționale ne vor da putința să păstrăm neștirbită și să îmbunătățim situația cu care ne mândrim astăzi, situație care este rodul străduințelor statornice a acelor ce au înțeles în trecut că numai prin închinarea tuturor, înainte interesului obștesc se pot întemeia Statele puternice și societățile sănătoase.

Sunt încredințat că și Domniile-voastre, însușiți de aceleași patriotice simțăminte, veți purcede la discuția măsurilor cerute pentru *înfăptuirea reformelor agrare și a celor politice și că împreună cu guvernul Meu veți ști să dați operii Domniei-voastră caracterul de armonie socială pe care se cuvine să-l aibă.*

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,

Sunt fericit să constat și astăzi dată că *relațiunile Regatului cu toate Statele sunt din cele mai bune. România nu va pregeta să mențină și să asigure pacea la care a contribuit atât de puternic și care i-a atras încrederea tuturor. Prin însăși această încredere ea este în măsură să aibă în această parte a Europei o acțiune binefăcătoare de împăciuire.*

Armata, prin însușirile ei și minunatul avânt de care a dat dovadă anul trecut, și-a mărit prestigiul și a câștigat toată recunoștința noastră. Nevoile ei reclamă noi îmbunătățiri și noi înzestrări, pe cari nu mă îndoes că i le veți încuviința, de oarece soarta țării este strâns legată de puterea ei militară.

Fără întârziere se vor supune deliberărilor Domniilor-voastre legile bugetare, cari cu toate sporurile necesare și împreună cu creditele trebuitoare nu vor altera starea *îmbucurătoare a echilibrului nostru financiar.*

Asemenea guvernul Meu va va înfățișa *legea organică pentru Dobrogea nouă*, care va stabili în aceste ținuturi o administrație statornică.

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,

Convins că veți fi la înălțimea marelui chemări a zilelor noastre, rog pe Cel atotputernic să binecuvinteze lucrările Domniilor-voastre.

Sesiunea Corpurilor legiuitoare este deschisă.

Carol.

Urmează semnăturile Domnilor Miniștri

Vineri după amiază camera și senatul au ținut ședințe.

Președinte al camerei a fost ales d-l M. Pherekide care ocupând locul presidential a rostit un discurs de mulțumită, în care a spus între altele:

...D-voastră aveți marea misiune de a contribui la *întărirea și înstărirea clasei țărănești.* (Applauze) E necesar, ca populațiunea întreagă să fie solidară cu tot ce se face, căci numai astfel va fi în stare să țină pept în afară și să se consolideze înăuntru, pentru a ține echilibrul atât de necesar. *Perioda vorbelor lungi a trecut. D-voastră aveți datoria de a da tot sprijinul pentru a aduce în împlinire marelui reforme...*

Vicepreședintele ai camerei au fost aleși apoi d-nii M. Gh. Orleanu, Em. Culoğlu, Al. Ilieșcu și Ion Miteșcu.

Președinte al senatului a fost ales d-l B. Missir. Mulțumind pentru alegerea sa d-l Missir a rugat pe d-nii senatori să dea toată atențiunea importanțelor reforme, cu cari va veni guvernul.

După cum am știut — a zis d-l B. Missir — să cucerim admirația Europei prin avântul patriotic din 1913, tot așa trebuie să căutăm a se atrage această admirație și pentru *consolidarea internă...*

Sunt aleși apoi vicepreședintii d-nii Ilariu Isvoranu, Dr. G. I. Stoicescu, Const. Cocias și Ion Pleșea.

După ședințele camerei și a senatului a avut loc seara o constituire a majorităților sub presiuni d-lui I. I. Brătianu.

În ședința de *Sâmbătă a camerei* s'au ales diversele comisii. Dep. C. Banu raportor al comisiunii de răspuns la mesaj a dat apoi citire proiectului de răspuns la mesajul tronului din care reținem următorul pasaj:

...Adunarea deputaților va purcede la discuția măsurilor cerute pentru înfăptuirea reformelor agrare și a celor politice. Pentru realizarea lor e necesară o *revizuire a pactului nostru fundamental*, care trebuie adaptat noilor împrejurări și noilor trebuințe.

Se înțelege că, de acord cu guvernul M. V., vom căuta să dăm operii noastre caracterul de armonie socială care, asigurându-i trănicia, va chezași totdeodată dezvoltarea normală și liniștită a Regatului.

Camera hotărăște ca discuțiunea generală a mesagiului să înceapă *Marți în 25 Feb. v.*

În ședința de *Sâmbătă a Senatului* după constituirea secțiunilor, s'a dat deasemenea citire proiectului de răspuns la mesajul Tronului, a cărui discuție se va începe în ședința de *Mercuri 26 Feb. v.*

Situația politică în Franța.

Paris 5 Martie n. 1914.

Săptămâna trecută guvernul prezidat de d-l Doumergue a trecut printr-o criză acută, care putea să aducă o criză de cabinet. Câteva zile s'a crezut că ministerul va fi nevoit să demisioneze.

Problema militară și problema financiară au făcut obiectul unor discuțiuni foarte violente atât în Cameră cât și în Senat, silind pe guvern să ia o atitudine hotărâtă.

Partidul radical, care acum conduce destinele Franței, a ținut un congres în luna Octomvrie trecut la Pau, unde d-l Caillaux, actualul ministru de finanțe și șeful partidului, a pronunțat un mare discurs expunând programul partidului. Problema militară și cea financiară au format obiectul cel mai principal al deliberărilor congresului, care a proclamat că pentru urgenta necesitate a apărării naționale trebuie să se introducă din nou serviciul de doi ani în armată, tinzând spre regimul milițiilor naționale, iar în ce privește criza financiară prin care trece Franța, trebuie să se inaugureze un regim de dreptate în impozite, introducându-se impozitul asupra venitului și impozitul asupra capitalului. Peste o lună jumătate dela congresul dela Pau, partidul radical vine la putere, d-nul Caillaux, devenind ministru de finanțe și sufletul întregului cabinet. Declarația ministerială se aștepta cu multă

nerăbdare, deoarece se credea că se vor anunța amândouă reformele, guvernul arătând dela început o atitudine hotărâtă. Însă dacă în ceea ce privește chestia financiară guvernul a manifestat un spirit de largă democrație, anunțând impozitul pe venit și impozitul asupra capitalului, despre reforma militară n'a vorbit nimic, declarând din contră că va aplica loial legea actuală. Aceasta era o primă deziluzie, mărturisită chiar de ziarele radicale.

Se știe că fostul ministru al d-lui Barthou, votând legea prin care se stabilea regimul de trei ani pentru serviciul militar, a hotărât să menție în armată încă un an soldații cari trebuiau să se libereze în toamna anului 1913. Pentru adăpostirea noilor recruți a trebuit să se clădească noi cazărmi. S'au clădit în pripă însă, nehygienice, astfel că aproape majoritatea noului contingent s'a îmbolnăvit și în mai puțin de două săptămâni au murit aproape 1500 noii recruți. Chestiunea aceasta a agitat întreaga țară, s'a discutat de presă și a venit în fața Parlamentului.

Cu ocazia aceasta d-l Maginot, sub-secretarul ministerului de războiu, mărturisind că toate noile cazărmi sunt contaminate, că aproape 200.000 de soldați sunt bolnavi și că 1500 au murit, a făcut elogiu legii de trei ani, deși numai votarea acestei legi a fost cauza aglomerării tuturor recruților în noile cazărmi clădite în pripă. D-nul Maginot a fost felicitat de primul ministru. Acest gest a ridicat în Cameră o adevărată furtună. Întreaga stângă radicală și socialistă a protestat vehement, amintind primului ministru programul dela Pau.

În același timp Senatul, deși cu o mică minoritate, respingea acceptarea în principiu a legii impozitului pe venit, prezentată de guvern.

În aceste momente criza de ministere pare inevitabilă. Talentul politic al d-lor Doumergue și Caillaux nu s'a desmișnit încă.

Cu ocazia discursului d-lui Maginot, un deputat a prezentat un amendament, tinzând la numirea unei comisiuni parlamentare pentru anchetarea cauzelor mortalității din cazărmi. Această anchetă parlamentară pare a fi acceptată de majoritatea Camerei. De acceptarea ei de primul ministru, căruia i se anunțase o interpelare în acest sens, atârna soarta guvernului. Toată presa reacționară a protestat contra acestei cereri de anchetă, arătând că este în contra tradițiilor guvernamentale și tinde a discreta o lege votată de parlament. Ecoul acestei protestări a răsunat și în Cameră. În ziua interpelării nici un deputat nu lipsea. Tribunale erau suprapopulate. Dar decepțiunea acelor cari credeau că vor moșteni guvernul n'a fost mică. D-l Doumergue a acceptat pur și simplu ancheta, care s'a votat cu o mare majoritate.

În chestiunea militară guvernul era intrucâtva reabilitat. Trebuia șters și votul Senatului asupra impozitului pe venit. Ocazia a venit printr-o interpelare asupra situației financiare adresată guvernului de un deputat amic.

Iarăș a fost o zi când se așteptau surprize. D-l Briand, împreună cu căpeteniile noului său partid, foștii miniștri Barthou și Millerand, au atacat cu multă abilitate guvernul, încercând o diversione între proprii săi partizani. Zadarnică cursă. D-l Caillaux și-a apărât cu toată autoritatea proiectele sale financiare și Camera iarăș a votat încrederea în guvern.

Luptele acestea din Cameră, care își trăește ultimele zile, de oarece la 26 Aprilie au loc noile alegeri, sunt foarte simptomatice. Numai având curajul de a realiza întreg programul dela Pau, actualul ministru se va putea menține la putere și numai urmărind democratizarea cea mai largă a Franței partidul radical va obține majoritatea la apropiatele alegeri.

Correspondent.

Audiența contelui Tisza. Din Viena se anunță, că în decursul audienței, pe care a avut-o contele Tisza Sâmbătă în Viena, primministrul ungar a raportat Maj. Sale despre *discursul desbaterii parlamentare, ce s'a început în chestia românească.*

Data întrunirii delegațiilor încă nu s'a fixat definitiv, dar e probabil ca delegațiunile să se întrunească între 23—25 Aprilie la Budapesta. Maj. Sa va sosi îndată după Paști la Budapesta și va deschide în suși sesiunea delegațiilor.

Oprirea (?) reprezentării dramei „Domnul Notar“. Unele ziare maghiare au adus eritirea ciudată că la București s'ar fi făcut o intervenție prin contele Czernin, ca piesa d-lui Goga să nu se mai prezinte din motive de ordin politic (?!).

Ziarul oficios „Vătorul“, care ne sosește, constată că interesându-se la Direcția Teatrului, d. Brătescul-Voinăși a afirmat că guvernul n'a avut nici un moment această intenție.

Externe.

Mobilizările Rusiei.

Agencia Westnik e autorizată să declare, că știrile privitoare la mobilizarea generală de probă, care se pretinde a fi iminentă în Rusia, nu corăspund faptelor, de oare ce exercițiile militare din anul acesta nu se vor deosebi în ceace privește întinderea lor de acele din anii precedenți.

Dealtă parte ziarul italian „Tribuna“ publică un articol datorit correspondentului din Petersburg în care spune că înarmările la frontiera apuseană a Rusiei s'au făcut în urma unei presiuni financiare din partea Franței.

Prinzul Wied în Durazzo.

Suveranii Albaniei au sosit Sâmbătă după ora 2 p. m. în mijlocul aclamațiilor frenetice la Durazzo. Vasele de război și bateriile din Durazzo au salutat sosirea suveranilor, iar reprezentanții guvernului provizoriu s'au dus pe bordul vasului „Taurus“.

După debarcare perechea princiară a fost salutată de corpul consular, de șeful jandarmeriei, de șefii religioși, de prefectura din Durazzo, apoi a trecut prin fața delegațiunii orașelor din Albania și delegațiilor străine. Comisiunea de control a remis principelui puterea. Populațiunea a ovaționat cu frenetăz pe suverani.

Regele punând piciorul pe pământul albanez a exclamat:

«Îmi pare bine că am venit aci. Să trăiască Albania!» La aceste cuvinte au răspuns salvele de salut de pe toate vasele. Muzica a înțonat înmul albanez, care a fost înțonat de asemenea de populație. Apoi regele s'a dus la palatul său. Perechea regală a apărut mai târziu pe balconul palatului mulțumind mulțimei, care a continuat cu manifestațiile sale însuflețite.

Anglia.

Din Londra se anunță, că situația în Anglia a devenit din nou critică. Sunt temeri că se va repeta conflictul din 1910 provocat de regele Eduard VII. Actualul rege nu voește să aproabe unele puncte din programul guvernului liberal.

Regele George se teme că în cazul, dacă va sancționa legea Home-rule, protestanții numărămii din Irlanda vor provoca războiul civil la Ulster.

»Neue Freie Presse« află din sursă politică bine informată, că regele George este decis chiar să concedieze actualul guvern, dacă primul ministru Asquith nu se va putea împăca cu o poziția. În acest caz se va dizolva și parlamentul.

Fundațiunea ziaristilor români.*

Darea de seamă generală a Epitropiei administrative asupra anului 1913.

În darea noastră de seamă, publicată în anele de pe anul precedent ale »Fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria«, am arătat, că preocupățiunea de căpetenie a Epitropiei administrative a fost augmentarea capitalului fundațional. Epitropia și-a impus, ca cea mai însemnată a sa chemare, această preocupățiune, deoarece a fost și este pe deplin convinsă, că numai având un capital mai considerabil, fundațiunea noastră va putea să-și îndeplinească cu adevărat și cu folos chemarea sa. Conștii de acest adevăr, ne-am dat silința și am continuat cu stăruință în preocupățiunile noastre începute în anul precedent, căutând prin toate mijloacele ce ni s-au îmbiat, să sus-

* Din „Analele fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria Anul 1913« aparute zilele aceste.

Însem viul interesul publicului și instituțiilor noastre pentru cauza ziaristilor noștri. Ori, aceasta ne-a succedat în mod destul de multă vreme. La apelurile noastre publice și private, la stăruințele și îndemnul continuu ce le-am făcut și special la cele ale ziaristice române, publicul și instituțiile noastre s-au achemat în modul cel mai demn de îndatorire ce le au față de fundația ziaristilor noștri și prin ea față de cauza cea mare a presei române, a cărei înălțare este azi, mai mult ca ori și când, o necesitate națională.

Ca rezultat general al stăruințelor noastre și al munificenței publicului și instituțiilor române raportăm, că capitalul fundației s-a urcat în cursul anului trecut cu Cor. 27742.11 față de Cor. 14917.51 urcarea din anul precedent. Prin această augmentare considerabilă fundația noastră a ajuns să aibă cu 31 Decembrie 1913 o avere totală de Cor. 68130.36.

Izvoarele principale din cari s'a obținut sporul de cor. 27742.11 sunt următoarele:

- 1. Donațiunea dlui Anton Mocsonyi de Foen Cor. 10000—
- 2. Donațiunea Doamnei și Dlui Dr. T. Mihali cor. 5000—
- 3. Răscumpărarea felicitărilor de Anul-nou, 1913 cor. 1646.50.
- 4. Conferențe publice și publicațiuni vândute în favorul fundației cor. 1023.10.
- 5. Adușe de abonamente și inserțiuni cor. 688.90.
- 6. Donațiunile băncilor române cor. 1213.—
- 7. Venite dela reprezentațiuni și petreceri cor. 801.40.
- 8. Diverse contribuiri cor. 4862.88
- 9. Dividende de acțiuni și interese de capital cor: 2733.12 Total cor. 27968.90. Subtrăgând cheltuielile avute de cor. 226.79. rezultă o augmentare curată de un capital de cor. 27742.11.

Dându-ne seama de greutatea de tot felul, economică, financiară și politică, și de stările anormale, prin care s'a scurs anul trecut, așa credem că rezultatele ajunse cu augmentarea capitalului fundației noastre, trebuie să ne mulțămescă pe deplin și un sentiment de recunoștință ne stăpânește față de toți aceia, cari au contribuit material și moral pentru ajungerea acestor frumoase rezultate. În prima linie recunoștința noastră se îndreaptă spre Dl. Anton Mocsonyi de Foen și Dl și D-na Dr. Teodor Mihali, cari au făcut donațiuni de sume însemnate pentru împrejurările noastre modeste. Prin aceste donațiuni au dat dovadă, că apreciază în modul cel mai just intențiunile nobilului inițiator al fundației noastre, dar în același timp au dat și un exemplu pentru ceilalți fruntași ai neamului nostru, cari au puțință să le urmeze cu asemenea daruri din prisosul averilor lor. Suntem recunoscători mai departe acelor, cari la apeul epitropiei, au ținut de bine să facă un început atât de frumos, pentru că răscumpărarea felicitărilor de anul nou se face de aici înainte în favorul fundației ziaristilor noștri, un început, care cum se știe, în anul curent s'a continuat cu rezultate deplin mulțămitoare. Tot asemenea suntem recunoscători acelor — de astă dată mai puțin ca în anul precedent — cari s'au aflat îndemnați să țină conferențe, ori să doneze publicațiuni spre a se vinde în favorul fundației. Și mai mult însă recunoștința noastră se îndreaptă către redacția »Gazetei Transilvaniei« și a »Revistei economice«, cari nu au ezitat să facă începutul reclamat din anul precedent și anume să pună taxe benevoale la abonamentele și inserțiunile lor în favorul fundației. Pe această cale, cea dintâi a adunat suma de Cor. 601.90, iar cea de a doua de cor. 87.— Nu în moneda acestor modeste sume căutam noi însemnătatea începutului făcut de aceste două organe publicistice române. O căutam în faptul însuși, care merită să fie în special remarcat și care dacă se va continua și prin celelalte foi ale noastre, va avea de sigur o înraunțire hotărâtoare asupra desvoltării fundației în viitor. Suntem mulțămitori apoi băncilor românești, cari și în anul acesta au ținut să-și dele tributul lor pe altarul presei române; tot asemenea celor ce au aranjat producțiuni și reprezentațiuni în favorul nostru și în sfârșit suntem mulțămitori acelor mulți contribuțeni de tot felul, dela cari, după donațiunile Dlilor Mocsonyi și Mihali mai sus amintite, s'a adunat suma cea mai însemnată și între cari găsim reprezentate toate păturile poporului nostru.

(Va urma).

La chestia Bibliotecii pop. a Asociației.

— Reflexii. —

Ca ecou la articolul d-lui Octavian Popa publicat într'un număr recent al »Gazetei Transilvaniei« imi iau voie, ca un modest și tinăr răspânditor al Bibliotecii pop. printre țărâni, a face câteva reflexii și păreri izvorâte din cea mai ideală și curată dragoste de carte românească.

Asociațiunea după modesta mea părere nu are nevoie să editeze de astădată în locul Bibliotecii pop. pornită pe povârniș — o gazetă populară din mai multe motive ponderoase!

Avem destule gazete populare, dintre cari unele sunt foarte conștient-floș și cuminte îngrijite ex: »Libertatea« cu adușele, »Foiața Poporului«, »Poporul Român« etc. cari, încă nu putem zice că, trebuiesc asaltate cu editarea unui nou organ de publicitate. Acestea dacă vor merge numai tot pe calea bătută până acum, să fim siguri, că vor face cu mult mai mult decât ar face ori-ce foaie nouă, căreia mai înainte de toate i-ar trebui asigurată cei 30 mil de abonați numai ai celor 3 gazete amintite.

Dacă însă totuși s'ar edita o a-tare organ, fiind eschisă conform statutelor Asoc. din coloanele lui politica — atunci e sigur de acum că nu va afla în sânul țărâniței nici măcar atâția abonați căți a silit Biblioteca pop. Și aceasta e foarte firesc, o spune doar și d-l Oct. Popa, că nația mai bucuros abonează foile politice decât sfaturile Asociației. Nației îi trebuie politică, îi trebuie o iconă reală a împrejurărilor în care trăiește, și aceasta e un lucru vrednic de încurajat.

În fine dacă și s'ar edita o foaie, pur economică-socială lipsită deci de politică, ea nu numai că nu și-ar putea afla așa ușor un număr suficient de abonați dar ar constitui în același timp și o concurență cât de nelușenată foilor noastre pop. existente și înfloritoare, cărora ar fi un păcat se li-se deie lovitura tocmai din partea Asociației.

Să presupunem că prețul ei nu ar fi mai scăzut ca al gazetelor existente, atunci soarta ei ar fi și mai nefericită căci dacă badea Ion a dat cu mare greutate 2 cor. pentru 11 carticele bogate în hârtie și sfaturi — atunci cu atât mai puțin va da 4—5 coroane pe o gazetă care — nu e gazetă.

Să admitem însă în punctul acesta, că s'ar putea introduce și la noi colportagiul! S'ar vinde de ex. în fiecare comună Dumineca la biserică ex. cu 1—2 fl. — desărușându-se astfel un tiraj de cel puțin 30 de mil exemplare.

Aceasta desamenea ar fi o încercare cu demnul întrebării, căci doar ne-am convins că timp umbilic cel interesant și îndemnat țărânul la cumpărarea noii publicații, abstrăgând dela aceea că acesta ar fi cel mai periculos atentat la viața foilor existente!

Mai cuminte doar ar fi ca tocmai gazetele existente să introducă cât mai curând colportagiul și în legătură cu aceasta să se pună o mai mare îngrijire pe partea economică, așa cum o face de ex. »Libertatea« prin »Spicurile Economice«.

Astfel putem fi siguri că foile existente vor putea reduce prețul abonamentului înmulțându-și abonații, și vor avea roade mai bogate ca o publicație duble!

Cum stăm însă cu Biblioteca pop? Să existe ea și pe mai departe sau nu? Fără îndoielă da!

Și în punctul acesta are dreptate d-l Oct. Popa, când spune că la centru trebuiesc făcute schimbări radicale. Cât despre broșurile publicate până acum, abia în parte disparentă sunt originale înlocuite toate sunt sau retipăririi sau prelucrări a unor scrieri mai vechi, la care nația a mai ajuns încă.

— »Lucruri noi ne trebuie nouă domnișorule — imi spunea un țărân odată când l-am îndemnat să se aboneze la Bibl. pop.

Eu cred că dorința acestui țărân simplu e destul ca să vedem că nu l-am dat ce li lipsea lui. — Aceasta o dovedește și bogăția bibliotecii pop. în anul ultim, care nu s'a făcut din vina cărturarilor ci din a publicației care nu corespunde trebuințelor poporului.

Asociațiunea se publice și mai departe biblioteca pop. și încă în forma de până acum cu abonați și cu prețul de 2 cor. dar să deie țărânului lectură mai potrivită și mai interesantă. Dacă nu ar avea destui abonați, se pot tipări cel puțin 5000 exemp. cari să se trimită tuturor despărțimintelor Asoc. spre împărțire cu prilejul prel. pop. pe sate ori gratuit ori pe lângă suma minimală de 20 fil. ex.

În felul acesta Bibl. nu ar muri, deși frește nu ar aduce Asociațiunii

nici pierdere, nici câștig. Și în fine scopul Asociației acesta ar fi și ca să răspândească lumină și nu se facă câștiguri!

Ce privește revista »Transilvania«. Aceasta e treaba bărbaților de știință, cari de sigur nu vor admite să li-se sisteze unicul organ de publicație științifică a romanilor ardeleni!

(Vienna). A. Opreșu.

ȘTIRI.

— 24 Februarie 1914.

Știri din România. Starea sănătății M. S. reginei e bună. Ambii cchi ti sunt în stare perfectă.

— Eri s'a oficiat la Mitropolie în București, un parastas pentru odihna sufletelor celor căzuți în campania din Bulgaria. A asistat și familia princiară.

— După știri particulare sosite în Iași, ministrul lucrărilor publice, d-nul Angheliescu, a luat toate măsurile pentru ca suveranul să poată face călătoria proiectată în Cadrilater. Pentru plecare e fixată ziua de 15 Aprilie n.

— P. S. S. Arhereul Meletie Constanțeanu a fost însărcinat cu direcția religioasă a noului teritoriu, în locul P. S. Sale Arhereu Bartolomeu Băcșoanu.

— În urma morții lui Anton Carp, d-l Bibicescu, directorul Băncii naționale a fost numit vice-governor al acestei instituțiuni.

— Duminecă 2 Martie v. la orele 3 d. a. va avea loc în palatul Ateneului un concert simfonic dat de orchestra Ministerului Instrucțiunii Publice, consacrat compozițiilor d-lui I. Non-Ottescu, sub conducerea autorului, și cu grațiosul concurs al doamnei Lucia Cosma.

— Colonia albaneză din București a serbat alaltaeri intrarea noului prinț al Albaniei pe teritoriul albanez.

— Din inițiativa »Băncii Românești«, în urma consfățuirii cu mai mulți delegați ai diferitelor bănci, se va ținea anul acesta un congres al tuturor Băncilor din România.

Aeroplanul »Vlaicu«. Oțim în »Viitorul«: Atunci când Vlaicu a căzut jertfa nobililor sale porniri de-a trece Carpații, a fost un tip de groază și îngrijorare, fiindcă ar pierdut pe unul din cei mai iubii fi ai țării și fiindcă Vlaicu nu lăsesse pianuri de lucru și nu avem din mașina sa tip I decât ruina pieselor sale și amintirea »vulturului Românici«. Ziarele au dat atunci amănunte și unii spuneau că am pierdut pentru totdeauna rezultatul străduințelor marelui nostru Vlaicu.

Suntem informați însă de profesorul C. Nedelcu, prieten cu Vlaicu, că invenția geniului român va rămâne să-i poarte faima prin țările bolței noastre și prin țări străine. La Cotroceni, sub îngrijirea a doi buni români, Dr. N. Lupu și C. Nedelcu, s'a lucrat la alcătuirea celor 4 aparate, dintre cari trei comandate lui Vlaicu: unul pentru ministerul de război, după a cărui experimentare i s'ar fi comandat un număr de aparate pentru armată, două destinate, cu același scop, casei Marconi-Worbs din Anglia — unul avea să-i rămână lui Vlaicu. Montarea acestor aparate a fost incredințată d-lor G. B. Mag-nani, furnizor al școlii de aviație dela Cotroceni și al școlii naționale aeriene, și I. Solișteanu, director de lucrări la școala de arte și meserii din București. După socotelile făcute se credea că la 15 Noembrie trecut s'ar fi putut preda autorităților militare aeroplanul Vlaicu III, în conformitate cu ceatul de sarcini. Au survenit însă greutăți noi, alte întârzieri de furnituri și pe deasupra nevoia de a face economii — astfel că lucrările n-au putut fi terminate.

Acum lucrările au fost reluate și se speră că în cursul unei Martie se vor termina cu succes. Și iarăși »Vulturul Românici« va plana de-asupra plaiurilor noastre spre gloria nemuritorului Vlaicu și a neamului românesc.

D-l Iorga în Veneția. Ni se scrie din București, că d-l profesor N. Iorga a plecat la Veneția, unde va ținea un ciclu de conferințe.

Pentru școala comercială din Brașov. Totalul contribuțiilor intrate până acum, pentru școala comercială din Brașov se ridică la 95,350 — cor.

Dela Reuniunea femeilor române din Cluj. Ni se scrie: Reuniunea femeilor din Brașov, prin acțiunea sa fru-

mooșă pentru congresul de Rusalii, a dat un avânt mai puternic tuturor Reuniunilor române de femei din țară. Între acestea a fost și reuniunea noastră, care în anul acesta din urmă s'a pornit spre o viață plină de fapte. Între altele comitetul reuniunii în sezonul de iarnă a aranjat în localitățile casinei române patru serate de ceai împreunate cu producțiuni muzicale și literare, cari în urma sprijinului general ce li-s-a dat, au reușit peste așteptare de bine.

Pe lângă succesul social moral seratele reuniunii au avut și un rezultat material considerabil, dând un venit curat de 287 cor. 33 fl., cum s'a constatat în ședința din 6 Martie n. a comitetului.

Succesul acesta se datorește negreșit gentileții și generosității, cu care damele au binevoit a contribui, parte prin pregătirea bufetului, parte prin primirea prevenitoare și găzduirea delicată a oaspeților și mai ales prin prestațiunile alete de muzică și literatură, cu cari au desfășurat publicul, în tot decursul acestor serate. Mă simt deci plăcut îndatorată a exprima mulțămirea comitetului tuturor prea stimatelor dame și domni, cari au contribuit la reușita aceasta a seratelor reuniunii noastre. — Cluj, la 7 Martie n. 1914. — Anna A. Popp Lemeny, presidenta Reuniunii.

D-l Take Ionescu la Londra. Din Londra se anunță: înainte de plecarea lor din Londra, doamna și d-nul Take Ionescu au organizat o serată de recepție în salonul hotelului Rietz. Au luat parte ambasadorii german, austro-ungar, francez, italian, rus și american, miniștrii plenipotențiarilor ai Bulgariei, Belgiei, Greciei, Olandei, Danemarcei, Elveției și Norvegiei precum și numeroase persoane din înalta societate engleză și din diplomație.

Noul ministru român în Albania. Se anunță din Viena: Sâmbătă seara a plecat de aici spre Durazzo noul ministru român în Albania, d-l Burghela. El va înmâna cel dintâiu noului suveran albanez scrisorile sale de acreditare și astfel va fi deaceanul corpului diplomatic din Durazzo.

Vice-rege al Caucazului. Săptămâna trecută, știri din Petersburg vesteau, că țarul va numi un vice-rege pe seama Poloniei-rusești. O nouă știre tot din Petersburg anunță acum, că consiliul de miniștri de alaltaeri a adoptat proiectul unui vice-rege în Caucaz.

Monumentul lui Tolstoi. Se pornie în Rusia o mișcare pentru ridicarea unui monument marelui și nemuritorului Tolstoi. Ministerul de interne rus însă a anunțat acum de curând toate autoritățile culturale, cari hotărâseră să țină conferințe publice în secul ridicării unui monument lui Tolstoi, că guvernul nu permite astfel de adunări și nici eternizarea printr'un monument a lui Tolstoi, dușmanul statului și biseriei rusești.

N-o permite aceasta guvernul rus; dar în schimb, cu toată atotputernicia lui, acest guvern nu va fi în stare să prăbușească monumentul ce și l-a creiat în sufletele admiratorilor lui, marile scriitor rus, prin răsunetul operelor sale neperitoare.

Director executiv la »Lumina« în Sibiu a fost ales în ședința plenară de la 5 Martie a direcțiunii acestui institut, în locul d-lui Panteleon Lucața care a renunțat la postul său, d-nul Dumitru Vulcu, cassar consistorial în Sibiu.

Știri mărunte. La Plaski, în Croația, a încetat alaltaseară din viață episcopul Gruici, care dela moartea patriarhului Bogdanovici, era administratorul patriarhatului sârbesc de Carloviț. A murit în etate de 53 ani.

— Din Viena se anunță: Șlepl german »Deutschland« s'a ciocnit cu o barcă aproape de Fischamend. Barca a dispărut în valuri, iar șase persoane, dintre unsprezece, câte erau intr'ânsa, s'au înecat.

— În Copenhaga a fost distrus de foc circuit Variete, unul din cele mai mari circuri. Pagubele se urcă la un milion.

— În Harlem, un sergent-major a incendiat casarmă. Focul a putut fi însă stins iar incendiatorul a fost arestat. La locuința lui s-au găsit mai multe scrisori de anarhiști.

— În New-York a murit multimi-lionarul Georg Vgnderbildt în etate de 51 ani. Suferea de apendicită și n-a voit să se opereze.

— Prințul moștenitor George al Greciei, căpitan de infanterie, a luat zilele acestea comanda companiei 1-a din reg. 1, care fusese înainte comandat de actualul rege Constantin și ai cărui oameni poartă de atunci cifra regală pe epolete.

Din Brașov și Tara-Bârsei.

În panorama universală se vâd săptămâna aceasta Munții Tarei, cu regiuni, peisaje, grupuri de oameni, lacuri, cascade, vile etc. și cu localitățile Sckmekș și Zacopane. Vederi foarte frumoase de-ale naturii în ținutul Slovacilor.

Panorama e deschisă toată ziua și seara până la orele 10.

Corul învățătorilor rom. din Tara Bârsei va ținea o repetiție Vineri în 13 Martie n. la orele 11 în edificiul școlii de băieți din Groaveri. Avis învățătorilor cântăreți!

ULTIME ȘTIRI.

Durazzo, 9 Martie. Formarea noului cabinet va urma în câteva zile. Prim-ministru va fi numit probabil Ferid sau Omar-pașa.

Lugoș, 9 Martie. Daniel Nicolics, candidatul partidului munciei, a fost ales unanim deputat al Lugoșului.

Proprietar:

Tip. A. Mureșianu: Branice & Comp

Redactor responsabil:

Ioan Brolea.

Dare de seamă și mulțămită publică.

În scopul înfăptuirii unei »cantine școlare«, unde copiii de școală, care vin din depărtări mari, să li se asigure un prânz cald, subsemnatul, în preșeara de Crăciun am colindat cu elevii școlii de repetiție pe la casele fruntașilor din comună. Având în vedere, că comuna noastră este imprăștiată și casele în depărtări mari una de alta, la mulți fruntași, care ne-ar fi primit cu plăcere n'ac putut merge. Am parcurs o cale de circa 15 Km. și roadele osteneții noastre, au fost închinute de un frumos venit, adunându-se în total 74 cor. 20 fl.

Iată numele celor, cari au binevoit a contribui spre realizarea acestui nobil scop:

- Nicolae Olteanu, comerciant 2 cor.
- Ion Prodan 1 cor.
- Gheorghe Tețu și 2 călători, 1.40 cor.
- Dumitru Drăgan morer 1 cor.
- Stoian Voinescu 1 cor
- Miron Tatu, primar și gherele său N. Moja 3 cor.
- Ion Mălușei, comerciant, 2 cor.
- Mironică Tatu 2 cor.
- Nicuș Popovici, comer. 2 cor.
- Ion Muntean, comerciant 1 cor.
- Anton Cozma, vigil de pădure, 1 cor.
- Emil Stoian, fabricant, 2 cor.
- Ioan Stoian 1 cor.
- Nicolae Vlad, funcț. și socru său VIII, 1.50 cor.
- Axente Moșoiu, noter cerc. 1 cor.
- Ioan Popa, notar cerc. 3 cor.
- Alexe Chișu, comerciant, 1 cor.
- Ion Aldea, comerciant (Șimon) 2 cor.
- Nicolae Picu Băndiță, comer. (Șimon) 1 cor.
- Nicolae Coja, măsar (Șimon) 2 cor.
- Nae Pivariu, comerciant (Șimon) 2 cor.
- N. Tă Mănoiu, (Șimon) 2 cor.
- Ion I. Boboc, croitor (Șimon) 1 cor.
- Ilariu Reit, parch 2 cor.
- Sextil Reit, vicenotar 1 cor.
- Nicolae Reit — 40 fl.
- George Puchiu, 1.20 cor.
- Ion I. Vasiliu, 1 cor.
- Ion Tatu, 2 cor.
- Iosif Noaghia, cons. bis. 2 cor.
- Nicolae Voinescu-Dobrogeanu, cons. comunai și urb. 2 cor.
- Ion Voinescu Joineș 2 cor.
- frății Voinescu-Joineș 1 cor.
- Ion N. Chinc, cons. com. și urb. 2 cor.
- George St. Voinescu, cons. com. 3 cor.
- Nicolae Micu, vigil de pădure, 3 cor.
- Nicolae Șaramet, 1 cor.
- George G. Voinescu și tatăl său 2.50 cor.
- Nicolae Cojocă 1 cor.
- Iosif St. Voinescu, 3 cor.
- Ion G. Nenciu, 2 cor.
- George Oncioliu, viceprimar, 1 cor.
- Moise St. Voinescu, cons. bis. 1.20 cor.
- Nicolae G. Voinescu — Rusu, 2 cor.
- Nicolae Olteanu Văducu, cons. bis. și urb. 1 cor.

CHEAG

pentru închegarea laptelui cu marca »România«, cel mat bun făcut din rânză de miel și vișel.

La cerere trimit prețuri și îndrumări pentru folosirea cheagului.

Se capătă la

Palfi Marton
Garansebeș.

2—10

Tuturor acestora le mulțămesc și pe această cale pentru buna primire și ospitalitatea de care am fost împărtașiți.

Tot spre scopul înființării, *Cantinei școlare*, în ziua de anul nou, prin prilejul hramului școlii, am aranjat cu tinerimea școlară și adultă o producțiune declamatorie-muzicală-teatrală, urmată de dans, la care au binevoit a participa și contribuitorii următorii:

Nicolae Oltean, comerciant 4 cor. Ilariu Reit, paroh 3 cor. George St. Voinescu, cos. com. 3 cor. Nicolae Voinescu-Rusu, 2 cor. Iosif St. Voinescu 2 cor. Nicolae Voinescu-Dobrogeanu, 2-40 cor. Nicolae N. Cinci, 2 cor. Anton Sarameț, 2 cor. Nicolae Micu, vigi de pădure 2 cor. Nicolae Olteanu-Văducu, cons. bis. 2 cor. Ioan I. Voinescu-Joanel, 2 cor. Miron M. Tatoi 2 cor. Dumitru Drăgan, morar, 2 cor. Alexe Chițu comerciant, 2 cor. Niță Manoiu (Șimon) 2 cor. Nicolae Coja, măsar (Șimon) 2 cor. Ion Rucărean, măsar (Tohanul nou) 2 cor. Emil Stoian, fabricant, 2 cor. Nicolae Boș, învățător (Predeal) 2 cor. dra Maria Stoian, 1 cor. Drd Iosif Pușcariu, 1 cor. Ion Pușcariu, învățător (Meeșul inf.) 150 cor. Nicolae Reit, inv. penz. 1 cor. Bucur Tătou 1 cor. Nicolae Porancea 1 cor. Moise Staiuc Voinescu, 1 cor. Ion Rădăcină, cons. bis. 1 cor. Ion I. Vasiliu, con. bis. 1 cor. Ion G. Pantea 1 cor. Nicolae Gărbacea 1 cor. Ion P. Cinciu 1 cor. George G. Voinescu 1 cor. Moise Stoian Voinescu 1 cor. Nicolae Ios. Flanța 1 cor. George Reit 1 cor. Petru Flores 1 cor. Nicolae N. Flanța 120 cor. Ion Lungu 1 cor. Nicolae Tețu 1 cor. Nicolae Firăstrău 1 cor. Nicolae Moja 120 cor. Nicolae Jigăra 150 cor. Zernofe Duicu 150 cor. George D. Tețu 140 cor. Iosif Olteanu 140 cor. Ion Boboc 1 cor. Ion Cinci, cons. com. 1 cor. Ion Tatoi 1 cor. Stanca Tețu 1 cor. Nicolae S. Chifăr 1 cor. Nicolae Funariu 1 cor. Iosif Gărbacea 1 cor. Ion Prodan, cons. bis. 1 cor. Vasile Babeș 1 cor. Iosif Pușcariu 1 cor. George Arsu, 1 cor. Moise Corăiu, 1 cor. Nicolae G. Săcără 1 cor. Aron Rășină 1 cor. Moise Bătă 1 cor. Petru Neașhia 1 cor. și Ion Neașiu 1 cor. iar contribuitorii sub 1 cori în suma de 22 cor. 50 fil.

Prin poșta am primit dela d-l Pompei Dan, dir. școl. Zernești, 5 cor., apoi dela d-nii Valeriu Pană, inv. (Zernești) 2 cor. Ion Bolca, paroh, (Peghera) 1 cor. George Cinciu, învățător (Moleciul sup.) 1 cor. și Iosif Pușcariu, învățător (Sohode) 1 cor.

După detragerea cheltuielilor a-vute a rămas profit curat în sumă de 110 cor., care sumă s'a depus spre scopul înființării unei »Cantine școlare«.

Tuturor, cari au binevoit a participa și contribui în scopul indicat, le exprim și pe calea aceasta cele mai simțite mulțămite.

Poarta Branului, 10 Februarie 1914.
Emil Reit,
învățător.

AVIS.

Am onoarea a aduce la cunoștința Onor. oaspeților, că de aci înainte vine la vânzare exclusiv numai renumita **Bere de Steinbruch a primei Societăți ung. pe acții**, în fiecare zi proaspătă, care se va vinde în localul meu și afară de local paharul cu 20 bani.

În fiecare zi piept de miel proaspăt, comenzi mai mari se pot face cu Telefon Nr. 463.

De cercetare numeroasă se roagă

Virág Kristo András
Hotel la Leul d'aur.
Strada lungă Nr. 4.

VIȚA AMERICANĂ ALTOITĂ

precum vițea americană pentru altoi fără rădăcini și ferite va rătăci!

În furnizează renumita și de mulți a recunoscută ca cea mai de încredere pepi interă.

FR. GASPARI
(Nagyküllő vm.) Mediaș—Medgyes. Serviciu constiințios. Soluri garantate.

Catalogul se trimite la cerere gratis și franco. În catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel că înainte de a face comanda, ori cine poate cere informațiuni, în scris sau verbal dela d-nii proprietari cari mi-au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de absoluta încredere ce o pot avea în firma de mai sus. — (6-24).

Cețiți și răspândiți

„Gazeta Transilvaniei”

„NOIANA”

instituit de credit și economii, societate pe acții în Noul-Român (Oláh-Ujfalú).

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii, „NOIANA”, societate pe acții se invită conform §§-lor 15 și 15 ai statutelor societății la

a VII-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Noul-Român, în localul institutului la 25 Martie st. n. 1914, la 10 oare a. m.

- OBIECȚELE:**
1. Constituirea adunării generale.
 2. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere și aprobarea bilanțului pe anul 1914.
 3. Distribuirea profitului curat, conform bilanțului și darea absoluturului direcțiunii și a comitetului de supraveghiere.
 4. Alegerea comitetului de supraveghiere.
- Domnii acționari, cari doresc a lua parte la această adunare cu vot decisiv, au să depună acțiunile, eventual documentele de plenipotență la cassa institutului nostru cu cel puțin o zi înainte de adunare, (§ 17 din statute.)

Direcțiunea.

Contul Bilanț pe anul 1913, cu 31 Decembrie — Méréleg-számla 1913. évi december hó 31-ével.

DEBIT-VAGYON.		CREDIT—TEHER.	
	K. f.		K. f.
Cassa în numărare—Pénztár készlet	2754-95	Capital social—Részvéntőke	42000—
Escont—Bank váltók	145063-50	Fond de rezervă—Tartalék alap	10004—
Imprum. hipot.—Jelzálogos kölcsönök	7640—	Fond de scopuri de binefacere—Jótékony-czélú alap	291-17
Cont-curent—Folyó számla	2088-84	Depuneri spre fracțiunare—Betétek	65201-19
Efecte—Értékpapír	3300—	Reescompt—Viszleszámitolás	36027—
Mobiliar—Felszerelés	800—	Prodversii—Hitelezők	218-56
Amortizare—Leírás	100—	Dividende neridicate — Fel nem váltó osztalékok	140—
		Interese transitoare—Atmeneti kamatok	2271-70
		Profit curat — Tiszta nyereség	5383-67
	161537-29		161537-29

Contul Profit și Perdere. — Nyereség- és veszteség számla.

EȘITE — KIADA		PROFIT — BEVÉTEL	
	K. f.		K. f.
Interese la depuneri — Betéti kamatok	3339-23	Profit transpus — Nyereség áthozat	778-09
„ de reescompt — Viszleszámitolási kamatok	4284-62	Intorese dela cambii — Kamatok	11108-13
Contribuțiune și aruncuri — Adó 1117-20		„ hipot.—Jelzálogos kölcsönök után	202-05
„ 10% la interesele de puner.—10% betéti kamat után	383-92	„ dela Cont-curent-Folyó számla után	391-75
Salare — Fizetések	1200—	„ dela efecte — Értékpapírok után	60—
Spese — Költségek	731-66	Provizioni — Jutalékok	5224-55
Porto — Postadíj	111-07		
Chirie — Házbér	100—		
Competințe de timbru — Illetékek	53-30		
Marce de prezentă — Jelenléti díjak	459-90		
Amortizare din mobiliar — Felszerelési törlesztés	100—		
Profit curat — Tiszta nyereség	5383-67		
	17764-57		17764-57

Noul-Român, la 31 Decembrie 1913 — Oláh-Ujfalú. 1913 évi December hó 31-én.

Membrii Direcțiunii: — Igazgatósági tagok:

Aurelian Negruțiu m. p. președinte dir. Alexandru Bugner m. p.
Aurel Opresan mp., Lazar Cocoș mp., Maximilian Budac mp., Ioan Giurca mp., Lesman Arnold mp.,

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină consonanță cu registrele institutului — Alulirt felügyelő bizottság a jelen mérleg-számlákat megvizsgálta és az intézet könyveivel teljes összhangzásba és rendben találta.

MEMBRII COMITETULUI DE SUPRAVEGHIERE — FELÜGHELO BIZOTSÁGI TAGOK:

Ioan Holerga m. p. Lesman Mor m. p. Vasile Aron m. p.
Simeon Candea m. p. Nicolae Balu m. p. Dr. George Moldovan m. p.

Avem onoarea a aduce la cunoștință, că am ajuns în posesiunea

Isvorului Béla

apă minerală dătoare de sănătate, care și de aci înainte o vindem sub firma

Frații FLEISCHER. Târgul boilor Nr. 3.

Cu vânzarea am început din 15 Ianuarie după acelaș sistem ca până acuma. 10 sticle trimise acasă costă 10 bani sticla. Comandele date înainte de prânz se execută după prânz în aceeași zi. Comandele se pot face prin telefon (Nr. 318) sau în prăvălia noastră strada Vămei Nr. 23. Atragem atențiunea, că manipulara apei minerale urmează cu mare îngrijire, sub controla severă a d-lui Ludwig Schuster. Trimiterea se face punctual de firma Frații Fleischer. Reclamațiuni eventuale ne rugăm a se adresa arendașului sau conducătorului depozitului. Rugându-ne a ne sprijini întreprinderea noastră

semnăm eu toată stăma

Frații Fleischer, Depozit, Brașov.

Ludwig Schuster, arendaș, Zizin.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. public, că am deschis în **BRAȘOV, Strada orfanilor N-ru 13, un**

Atelier de croitorie pentru bărbați.

Cu praxă și experiență câștigată în ateliere de croitorie de rangul prim pot corespunde cerințelor celor mai minuțioase, lucrez

Costum pentru bărbați, modern stofă de lână curată cu — 50, 60, 70, 80 K

Jachetă — 60, 70, 80, 100 „ 4-52

Pardesiuri — 50, 60, 70, 80 „

Costum de salon, frac — 70, 90, 110 „

Execut ori ce lucrare ce se ține de branza croitoriei cu prețuri solide pe lângă responsabilitate.

Rugându-mă de sprijinul On. public semnez cu toată stăma

Ioan Șerbănescu croitor pentru bărbați.

Prafurile-Seiditz ale lui MOLL

Veritabile, numai dacă se vede că este provădută eu de marca și arec a lui A. MOLL și tu subscrierea sa.

Prin efectul de leuire durabilă al Prafurilor-Seiditz de A. Moll în c. ntra gre utăților celor mai cerbice la stomac și pânțec, ia contra căreilor și aerei la stomac, constipațiunile cronice, suferinței de ficat, congestiunii de sânge, haemoroidelor și a celor mai diferite boale femeesii a luat acesit medicament de casă o răspândire ce arece mereu de mai multe decenii încoace. — Prețul unei cutii originale sigilate Cor. 2 — Falsificările se vor urmări ne cale judecătorească.

Franzbranntwein și sarealui Moll.

Varietăți lumii de că se vede este provădută eu de marca și se scutire si cu plumbii lui A. Moll

Franzbranntwein-ul și sarea este foarte bine cu n. scutire ca un remediu popular cu deosebire soris prin tr. r. și a altor ur. mari de recesă.

Prețul unei cutii originale plumbate cor. 2—

Săpun de copii a lui Moll.

Cel mai bun săpun de copii și Dama, fabricat după metoda cel mainou, pentru cură varea rațională a pielii, cu deosebire pentru copii și adulți. — Po. tal unei bucată cor. —40 h. Cinci bucați cor. 1.80

Fie-care bucată de săpun, pentru copii este provădută eu de marca de apărare A. Moll.

Trimiteresa principală prin **Farmacieșul A. MOLL Wien, I. Tuchlauben** c. și reg. furnisor al curții imperiale.

Comandele din provincie se efectuează la filiale prin ru rapesă

La deposite să se leară anumit prepa tra e provădută eu de marca de apărare a lui A. MOLL.

Depositi în Brașov: Carl Sch. 4-11, farmacist. 47-44